

in Angelo admittatur, novum quoque instans admittendum est, cum multiplicitas actuum ex parte intellectus, sufficiat ad multiplicanda instantia temporis angelici.

C A P U T XIII.

De peccato Angelorum.

1. **Q**uinque celebres h̄ic agitari solent difficultates. Prima, an possit condīatura suā naturā impeccabilis? Secunda, an Angelus directē & immediatē contra legem naturalem peccare possit? Tertia, an peccare potuerit in primo instanti sua creationis? Quarta, quodnam fuerit primum peccatum Angelorum? Quinta quodnam fuerit objectum excellens, circa quod Angelus primō superbiit.

§. I.

Nulla potest dari creatura intellectualis, quia ex natura sua sit impeccabilis simpliciter, bene tamen quia sit impeccabilis secundum quid, seu contra legem naturalem.

2. Probatur dupli ratione D.Thomae: prima habetur qu. 24. de verit. art.7. potestque sic breviter proponi. Natura qua est defectibilis in suo esse, est etiam defectibilis in suis operationibus: Sed omnis natura intellectualis creata, hoc ipso quod est ex nihilo, est defectibilis in suo esse: Ergo & in suis operationibus etiam liberis, subindeque eo ipso quod aliqua creatura intellectualis est ex nihilo, peccabilis est. Minor patet, Major vero probatur. Potestitia operativa & modus operandi sequuntur modum effendi: Ergo potentia operativa & operatio libera, fundat̄ in natura defectibili, sunt etiam defectibiles. Nec valeat si dicas, illas esse quidem defectibiles physicè, & quantum ad esse, sed non moraliter, & quantum ad rectitudinem ac bonitatem. Nam hoc ipso quod creatura est defectibilis in modo operandi, est etiam defectibilis in attingentia objecti & finis: Sed ex attingentia objecti & finis sumitur rectitudo seu bonitas moralis operationis: Ergo hoc ipso quod creatura est defectibilis in operando, est defectibilis moraliter, seu quantum ad rectitudinem & bonitatem moralē. Hanc rationem insinuat D.Gregor. 5. moral. cap.28. ubi sic ait: *Natura angelica, eis contemplationi anchoris inharente, in statu suo immobiliter permanet, eo ipso tamen quod creatura est, in semetipsa vicissitudinem mutabilitatis habet.* Item Fulgentius de fide ad Petrum cap. 3. Ideo natura à Deo facta proficere possunt, quia esse cuperunt; ideo desicere, quia ex nihilo facta sunt.

3. Secunda ratio D.Thomae habetur h̄ic qu. 63. art. 1. & sic proponitur: Principium quod non est regula sua operationis, nec hujusmodi regulam habet inseparabiliter sibi conjunctam, potest desicere à rectitudine debita tali operationi, subindeque peccare: Sed nulla creatura potest à Deo produci, quia vel sit regula sive operationis, vel illam regulam habeat sibi inseparabiliter conjunctam: Ergo nulla potest produci quia sit ex sua natura impeccabilis. Major patet & declaratur à D.Thomae, hoc exemplo: *Si manus artificis esset ipsa regula incisionis, nunquam posset artifex, nisi recte lignum incidere, sed si rectitudo incisionis sit ab alia regula, contingit incisionem esse rectam & non rectam.*

SEPTIMUS.

Minor verò probatur: regula actuum voluntatis est ultimus finis, ille enim se habet in practicis, sicut primum principium in speculativis; unde sicut primum principium regulat omnes conclusiones, ita ultimus finis omnes voluntatis operationes: Atqui nulla creatura potest esse finis ultimus finis, sicut nec suum primum principium; inquit nec potest ex natura sua esse conjuncta suo ultimo fini simpliciter, id est tam naturali quam supernaturali, quia finis cui creatura naturaliter seu ex natura sua conjuncta est, non est supernaturalis, sed naturalis, ut constat: Ergo nulla creatura intellectualis potest esse regula sive operationis, vel illam habere sibi ex natura sua inseparabiliter conjunctam.

4. Confirmatur: Duobus tantum modis potest creatura intellectualis cum suo ultimo fine inseparabiliter & immutabiliter conjungi, nempe unione hypothatica cum aliqua persona divina, & visione beatifica, nullus enim alias modus excogitabilis est: Sed neutro ex his modis potest naturaliter conjungi cum suo ultimo fine: Ergo implicat creaturam intellectualem ex natura sua inseparabiliter conjungi cum suo ultimo fine simpliciter. Minor probatur: implicat id quod est proprium Deo, fieri proprium creaturæ: sed nihil est magis proprium Dei, quam sua ipsius personalitas, & visio sua effectiva: Ergo neutrum ex his potest fieri proprium creaturæ, & illi convenire ex natura sua.

5. Ex his probata manet secunda pars, quæ asserit posse dari creaturam intellectualem, impeccabilem secundum quid, seu contra legem naturalem: potest enim dari creatura intellectualis, cui amor Dei ut authoris naturæ, sit connaturaliter debitus: Sed dilectio naturalis Dei super omnia excludit omnia peccata quæ sunt contra legem naturæ: Ergo possibilis est creatura intellectualis, ex sua natura impeccabilis secundum quid, & per respectum ad legem & præcepta ordinis naturalis. Minor patet, nam diligere Deum ut ultimum finem naturalem, est virtualiter velle observare omnia præcepta naturalia, & sine tali virtuali volitione, non potest stare dilectio Dei super omnia, sicut nec intentio efficax finis, sine efficaci volitione medium. Major autem probatur ex eo quod si dilectio Dei naturalis super omnia, nulli nature create aut creabili posset esse connaturaliter debita, non est naturalis, sed supernaturalis; illud enim dicitur supernaturale, quod est supra exigentiam aut debitum cuiuscumque nature create aut creabilis. Hæc pars magis constabit ex dicendis §. sequenti, ubi ostendimus Angelum non posse directē & immediate contra legem naturalem peccare.

6. Objicies primō contra primam partem assertionis cum Magistro sententiarum testimonium D. Augustini, desumptum ex lib. 11. de Genesi ad litt. cap. 7. ubi ait: *Talem potuit Deus hominem fecisse, qui nec peccare posset, nec vellet:* Ergo ex Augustino potuit Deus condere creaturam impeccabilem.

Respondeo negando ejusmodi verba eo loco haberi: Sed tantum hæc: *Concedamus & ipsi (loquitur contra hæreticos) non esse malam naturam, quæ sic facta est, ut posset non peccare, si vellet.* Posse autem non peccare, non dicit negationem potentia ad peccandum, sed tantum potentiam ad non peccandum, quæ simul stare potest cum potentia ad peccandum, ut constat in quolibet justo, qui cum potentia ad non peccandum, habet simul potentiam peccandi. Nostra vero sententia aperte favet S.Doctor lib. 3. contra Maximum cap. 12. ubi sic habet: *Cuicunque creatura rationali præsta-*

DE ANGELIS.

191

tur ut peccare non possit, non est hoc natura propria, sed Dei gratia. Qæ verba ferè transcriptis S.Thomas hic art. i. dicens: Cuicunque creatura convenit ut peccare non possit, hoc habet ex dono gratie, non ex conditione naturæ.

7. Objicies secundō: Deus potest condere creaturam, quæ ex natura sua sit determinata ad bonum morale ut sic: Ergo potest condere creaturam natura suā impeccabilem. Consequentia patet, nam omne peccatum est aliqua deviatio à bono moral & honesto. Antecedens etiam videtur manifestum, si enim Deus potest condere creaturam determinatam ad bonum delectabile naturæ sensitivæ consentaneum, ut sunt bruta animalia, cur non poterit similiter creare naturam aliquam intellectualem, determinatam ad bonum morale & honestum, rationi consentaneum.

Respondeo distinguendo Antecedens, quæ sit determinata ad bonum morale ut sic, si per bonum morale ut sic intelligatur tantum bonum morale ordinis naturalis in communi sumptu, id est bonum honestum & rationi naturali consonum, concedo Antecedens. Si per bonum morale ut sic significetur bonum morale tam supernaturalis quam naturalis ordinis, nego Antecedens; ad hoc enim requireretur, quod cognition & amor boni moralis supernaturalis essent tali creaturæ connaturales, quod est impossibile, cum nulla substantia creata vel creabilis possit aliquam formam ordinis supernaturalis connaturaliter exigere. Hoc ergo argumentum solū probat secundam partem nostræ assertionis, in qua diximus, posse dari creaturam impeccabilem contra legem naturalem.

§. II.

Angelus non potest peccare directē, immediate & per se primō contra legem naturalem, bene tamen in directē, mediatē, & consequenter.

8. Probatur prima pars ratione fundamentali: Angelus ex natura sua habet quod sit semper à primo instanti sua productionis in actuali dilectione Dei super omnia ut auctoris naturæ: Ergo & quod sit impeccabilis directē & immediate contra Deum ut ultimum finem naturalem. Antecedens constat ex dictis supra cap. 10.concl. 2. Consequencia vero probatur primō, quia peccatum contra Deum ut ultimum finem naturalem commissum, cum dilectione Dei naturali incompossibile est, ut §. præcedenti probando secundam partem assertionis ostendimus. Secundō, quia voluntas que semper est in actuali dilectione Dei ut auctoris & finis naturalis, est semper conjuncta regula totius bonitatis moralis ordinis naturalis, unde sicut artifex qui haberet sibi inseparabiliter annexam regulam, nunquam posset ab illa operando desicere, ita nec voluntas quæ semper & necessariō est in actuali dilectione Dei ut auctoris naturæ, potest directē & immediate peccare contra legem naturalem.

9. Confirmatur: sicut se habent principia ad intellectum in speculabilibus, ita & in operabilibus se habent fines ad voluntatem: Ergo sicut repugnat quod intellectus sit bene dispositus & plenè instrutus circa principia, & tamen erret circa conclusiones; ita etiam stare non potest quod voluntas naturaliter sit recta in ordine ad ultimum finem naturalem, & non sit recta circa media quæ ad ipsum ordinantur.

10. Secunda vero pars assertionis sequitur ex dictis §. præcedenti: Angelus enim est directē peccabilis contra legem & finem supernaturalē;

Sed non potest directē peccare contra legem supernaturalē, nisi indirectē & consequenter peccet contra naturalem: Ergo Angelus contra legem naturalem indirectē, mediatē, & consequenter peccare potest. Minor probatur: licet finis naturalis & lex ipsius non præcipiant aliquid formaliter de supernaturalibus, dictant tamen, hoc ipso quod creatura intellectualis est ordinata ad finem supernaturalē, omnia naturalia esse ad illum ordinanda, hisque utendum esse ut mediis ad illum. Dictant pariter ejus legem esse servandam, unde transgressio directa præcepti supernaturalis, est violatio saltē indirecta legis naturæ, & istius dictaminis naturalis: cuicunque legitime præcipiant in quacumque materia obedientum est: Ergo Angelus contra finem & legem naturalem indirectē saltē & mediatē peccare potest, peccando feliciter contra finem supernaturalē.

11. Objicies primō: Dæmones quotidie peccant contra legem & finem naturalem, sunt enim mendaces, & homines ad furta, fornicationes, adulteria, & alia peccata quæ sunt contra legem naturæ incitant: Ergo non sunt impeccabiles circa finem & legem naturalem.

12. Respondeo quod sicut licet Dæmones aliqua interdum faciant, quæ sunt ex genere suo peccata tantum venialia, ut cùm homines provocant ad risum, vel ad mendacium jocosum, semper tamen peccant mortaliter, propter intentionem quæ hæc faciunt, ut docet S. Thomas 1.2. quæst. 89. art. 4. ad 2. Ita similiter licet quædam facere videantur quæ sunt contra legem naturalem, quia tamen hæc faciunt ex odio Dei auctoris supernaturalis, peccant semper immediate & formaliter contra finem supernaturalē; contra naturalem vero solum quasi materialiter & mediatē, seu indirectē & per accidens.

Objicies secundō, si Angelus non posset contra legem naturalem peccare, sequeretur quod Angelus in putis naturalibus conditus, & in finem supernaturalē non ordinatus, esset omnino impeccabilis, quia non posset peccare contra finem naturalem, neque contra supernaturalē: Sed hoc dici nequit, quia, ut ostendimus §. præcedenti, repugnat condi à Deo creaturam omnino impeccabilem: Ergo nec illud.

13. Respondeo negando sequelam Majoris, quamvis enim Angelus non esset ordinatus in finem supernaturalē, quia tamen habet potestiam obedientiale & capacitatem ut in illum ordinaretur, non repugnaret ei, quantum est ex sua natura, posse peccare, subindeque ex sua natura peccabilis esset; sicut etsi nulla lex esset ei imposta, peccare posset, quia lex ei posset imponi.

§. III.

Angelus in primo sua creationis instanti peccare non potuit.

14. Ratio fundamentalis desumpta ex D.Thomae hic art. 5. est, quia tale peccatum Deo ut auctori & motori speciali tribueretur: operatio enim quæ simul incipit cum esse rei, cum sit veluti corollarium quoddam consequens naturam, inest ei ab agente à quo habet esse, propter quod communiter dici solet: *Qui dat esse dat consequentia ad esse,* quæ nimis in primo instanti productionis sunt. Unde motus sursum inest igni à generante, quia incipit cum esse, & motus cordis in animalibus generanti tribuitur, quia incipit cum ipsis animalibus. Et hoc maximè necessarium est in creatura intellectuali,

lectuali, cui primum judicium practicum indispensabiliter & specialiter debet à Deo infundi: dictamen enim non imperat aliquid exequendum, nisi ex efficacia praesupposita voluntatis, quae tunc nondum datur, quia voluntas supponit judicium, cùm nihil sit voluntas quin præcognitum; subindeque prima volitio, primum judicium supponit, quod cùm non possit esse à voluntate, ne detur circulus & procelius in infinitum, debet esse à Deo ut motore speciali applicante intellectum ad illud, & efficiendo respectu illius quod facit voluntas respectu aliorum subsequentium. Unde sicut defectus in dictamine ex speciali applicatione voluntatis procedente, & in actu voluntatis per illud regulato, refunditur in voluntatem applicantem; ita si esset defectus in primo illo dictamine ad quod Deus specialiter applicat, & in actu voluntatis per illud immediatè regulato, in Deum ut motorem specialis refunderetur.

15. Dices, si primus actus voluntatis angelica reduceretur in Deum specialiter applicantem ad primum dictamen regulativum illius, talis actus non esset liber, quia non regularetur per dictamen seu judicium practicum, quod esset in potestate voluntatis angelicæ, sed quod à solo Deo applicante procederet.

16. Respondeo quod talis actus non esset liber omnino, id est quoad specificationem simul & exercitium, esset tamen liber quoad exercitium. Quamvis enim ad libertatem omnino completam, in qua voluntas dicatur se movere, necesse sit quod reguletur per dictamen quod sit in eius potestate, & quod ex eius applicatione procedit; ad libertatem tamen contradictionis, & inchoatiā libertatis completa, sufficit judicium indifferens, quod utramque partem ut convenientem proponat, intimando tamen unam potius quam aliam esse hinc & nunc omnibus pensatis eligendam. Addo quod, licet primum dictamen regulativum voluntatis angelicæ, non sit in eius potestate simpliciter, & quoad eius inceptionem, est tamen in eius potestate secundum quid, & ex parte objecti, & quoad continuationē, quod sufficit ad libertatem exercitij.

17. Objicies primò: Homo potest peccare in primo instanti usus rationis: Ergo & Angelus in primo instanti creationis. Consequientia videtur bona ex paritate rationis. Antecedens probatur, quia ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 89. art. 6. puer ad usum rationis perveniens, tenetur in primo instanti se convertere in Deum, quod tamen præceptum non omnes, in fortè pauci adimplent.

18. Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam & paritatem, ob duplicitationem discriminis. Prima est, quia Angelus non pedetentim ab imperfecto ad perfectum procedit, sed ab exordio plenam intelligentiam habet, plenumque libertatis usum, ad quem proinde non se movet per actus præcedentes imperfectos, sed à Deo ut speciali motore moveri & excitari debet. At verò homo paulatim ad usum rationis pervenit, & antequam ad primum instanti usus rationis perveniat, habet alios actus imperfectos intellectus & voluntatis, ex quibus ad operandum deliberatè se movet; unde potest in instanti usus rationis (quod non est mathematicum, sed morale) in actuum deliberatum prorumpere, & peccare; præsertim quia illæ volitiones antecedentes possunt versari & frequenter versantur, propter malam assuetudinem puerorum, circa delectabilia rationi contraria. Secunda ratio discriminis inter Angelum in primo instanti creationis, & hominem in primo instanti

usus rationis, est, quia homo in tali instanti postulat solum applicari à Deo ad cognitionem & volitionem beatitudinis, sive boni in communi, ex qua potest immediate postea se movere ad beatitudinem, illam quærendam in bonis sensibilibus, aut in bono honesto, Deo solum operante per modum agentis universalis. At verò Angelus ex altiori gradu perfectionis quo excedit hominem, petit à Deo in primo creationis instanti moveri, ut ab agente & movente particulari, ad cognitionem & amorem ultimi finis in particulari, quia habet ex sua natura non procedere de potentia ad actum, sive de imperfecto ad perfectum, ut cap. 10. declaravimus.

19. Objicies secundò: Angelus in primo instanti suæ creationis tenebatur ex præcepto divino elicer actu dictionis Dei super omnia: Sed tunc potuit hunc actum omittere; tum quia tunc erat liber, tum etiam quia tunc poterat ei Deus denegare auxilium efficax ad illum eliciendum, cùm ejus collatio non esset ei debita, sed purè liberalis & gratuita: Ergo Angelus in primo instanti suæ creationis peccare potuit, saltè peccato omissionis.

20. Respondeo, concessa Majori, negando Minorem, & ad primam ejus probationem dico, quod licet Angelus potuerit absolvè omittere actum præceptum, illa tamen omissione in primo instanti creationis non potuit esse privativa, sed negativa; quia ut omissione sit privativa & peccaminosa, requirit actum, omissione enim non est voluntaria sine aliquo actu saltem præsupposito: in primo autem instanti nullus potuit esse actus malus, qui redderet hanc omissionem malam & culpabilem. Unde rectè Caietanus ait, Angelum in primo instanti potuisse incurre omissionem actus, quia alias liber non fuisset, non tamen omissionis peccatum. Potest hoc explicari exemplo Christi, qui respectu actus cadentis sub præcepto fuit liber quoad exercitium, & tamen peccare non potuit; quia licet potuerit omittere talen actum, prout omissione est pura negatio actus oppositi, non tamen ut est privatio prædicti actus ut debiti. De quo plura in Tractatu de incarnatione.

21. Ad secundam probationem respondeo quod licet Deus absolute potuerit denegare Angelo in primo instanti suæ creationis auxilium efficax ad actu dictionis Dei super omnia, non tamen ex hypothesi quod illum elevaverit ad ordinem supernaturalem: cùm enim gratia perficiat Angelum, juxta modum nature ipsius, conditio autem naturæ angelicæ exigat habere in primo instanti dilectionem Dei ut ultimi finis naturalis, fit ut Angelo elevato ad ordinem supernaturalem debeat actus charitatis, subindeque auxilium efficax ad illum eliciendum; alioquin Angelus in primo instanti esset conversus in Deum ut ultimum finem naturalem, & privative aversus ab eo ut fine supernaturali, utpote ad quem ut talem tenetur se convertere. Sicut ex suppositione quod Deus imponat Christo præceptum dilectionis supernaturalis, tenetur illi dare auxilium efficax supernaturalis, quia persona impeccabilis est.

22. Objicies tertio: Angelus in primo instanti habebat potentiam peccandi, quia non erat tunc regula omnium suarum operationum: Ergo tunc peccare poterat.

Respondeo primò, negando Antecedens, & ad ejus probationem dico, quod licet Angelus non esset sibi regula operandi pro illo instanti, debebat tamen tunc necessariò habere regulam bene operandi sibi conjunctam; quia non poterat ab alio moveri

moveri quam à Deo per judicium rectum & indefensibile, quod sufficit ad hoc ut tunc in eo non esset peccandi potentia.

Respondeo secundò, dato Antecedente, negando consequentiam, quia licet in primo instanti fuerit in Angelo peccandi potentia, illa tamen pro illo instanti non erat in actu reducibilis, sed solum pro aliis instantibus sequentibus; quia primum dictamen voluntatis angelicæ à Deo indicatum, dicens Deum esse super omnia diligendum, ejusque dilectionem imperans, & causans, impeditiebat ne in eo instanti peccandi potentia in actu protumperet.

23. Objicies quartò contra rationem D. Thomæ: Esto prima operatio naturalis rei productæ tributatur primo producenti, ut motus sursum inest ignis à generante; non tamen prima operatio libera, qualis fuit prima operatio Angeli; quia ista non fuit necessariò à re producta, sicut illa, sed potest ex vi ipsius libertatis non produci: Ergo si prima operatio Angeli esset peccaminosa, illius defectus in Deum ut motorem specialem non refunderetur, sed in solam voluntatem angelicam operantem diffiniter ad regulam legis divinæ.

24. Respondeo quod sic ut prima operatio naturalis debet esse à generante, ita prima operatio libera exigit necessariò procedere a principio extrinseco moveente & applicante intellectum ad primum dictamen regulativum indispensabiliter ad illam regulum, ut ex supra dictis constat, & diserte declarat D. Thomas 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. his verbis: *Homo est dominus suorum actuum volendi & non volendi, propter deliberationem rationis, que potest electi ad unam partem vel ad aliam: sed quod deliberet vel non deliberet, et si hujusmodi etiam si dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem precedentem, & cum hoc non procedat in infinitum, oportet quod finaliter devenerit ad hoc quod liberum arbitrium hominis moveatur ab aliquo exteriori principio, quod est supra mentem humanam, scilicet à Deo.* Addo ex eodem S. Doctori quæst. 16. de malo art. 4. ad 6. quod prima Angeli operatio debet esse aliquæ ratione naturalis; nam sicut natura est illud quod est prius in qualibet re, ita oportet quod illud quod pertinet ad naturam, sit prius in unoquoque: unde in voluntate Angelii primum debet esse operatio quæ dicitur naturalis, ratione alicuius determinationis ad unum, saltem quoad specificacionem, ita ut antecedat operationem liberam quoad specificationem & exercitium.

§. IV.

Primum Angelorum peccatum fuit superbìa, nec aliud esse potuit.

25. Prima pars est certa ex autoritate Scripturæ & Patrum, apud quos peccatum Angelorum semper appellatur superbìa: Isaiae 14. *Detracta est ad inferos superbìa tua, qui dicebas: in celum confundam, similis ero altissimo.* Ezechiel 28. *Elevatum est cor tuum in decore tuo.* Tobiae 4. *Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas, in ipsa enim initium sumptus omnis perditio, id est perditio hominum & Angelorum.* Demum Ecclesiast. 10. *superbìa vocatur initium omnis peccati, quia ut explicat Augustinus lib. de natura & gratia cap. 29. Diabolum, a quo est origo peccati, ipsa dejectus.* Quare idem S. Doctor exponens verba illa Psalmistæ, emundabor a delicto maximo, per delictum maximum intelligit superbìam, quia (inquit) ex Angelo fecit Diabolum, eique in eternum interclusit.

I. Pars.

R. adipisci

26. Ratio etiam suffraganum: cùm enim primum peccatum Angelorum non fuerit omissionis sed commissionis, ut patet ex infra dicendis, nec fuit nisi esse potuit, nisi ex inordinato affectu ad bona spiritualia: nemo enim afficitur nisi ad ea quæ sunt convenientia propria naturæ, sola autem bona spiritualia sunt convenientia naturæ angelicæ: Sed inordinatus affectus ad bona spiritualia, non potest esse nisi peccatum superbìa: Ergo primum peccatum Angelorum nec fuit necesse potuit aliud quam peccatum superbìa. Major patet Minor probatur ratione D. Thomæ huc art. 2. in affectu prosecutionis bonorum spiritualium non potest esse peccatum, nisi per hoc quod in eo superioris regula non servatur; cùm enim bona spiritualia, quanto sunt majora, tanto sint meliora, non possunt nimis amari absolutes; unde si in eorum amo- re sit excessus, oportet necessariò quod proveniat ex eo quod superioris regula non servetur: Sed non subdi regula superioris, est peccatum superbìa: Ergo in affectu prosecutionis bonorum spiritualium, non potest esse nisi peccatum superbìa.

27. Objicies primò contra hanc rationem D. Thomæ: Nolle subjici regula superioris est peccatum inobedientia, non superbìa: Ergo si Angelum primum peccarunt, nolendo se submittere regula superioris, primum illorum peccatum fuit inobedientia, non superbìa.

Respondeo, nolle subjici regula superioris, ut legislatoris, esse quidem peccatum inobedientia; sed nolle subjici regula superioris, tanquam mensuræ propriæ dignitatis & excellentiæ, esse peccatum superbìa. Sicut enim est proprium humilitatis moderari appetitum tendentem in excelsa, apponendo illi modum subjectionis ad divinam legem, ut formaliter est regula & mensura dignitatis & excellentiæ creaturæ; ita est proprium superbìa apponere immoderantiam hujusmodi appetitui, & non subjectionem ad divinam legem, ut formaliter habet rationem regulae & mensuræ propriæ dignitatis & excellentiæ.

28. Objicies secundò: Peccatum superbìa in eo solum consistit quod quis appetat quod non est sibi debitum, & quod non potest propriis viribus adipisci; quia cum superbìa idem sonet ac super seire, superbìus tantum ille dicitur propriæ, qui appetit extollit supra se; quod non contingit nisi appetat aliquid quod non sit sibi debitum, nec ex propriis viribus acquisibile: Atqui Angelus in primum peccato non appetit aliquid quod non esse sibi debitum, & quod non posset propriis viribus adipisci.